

Verbondenheid beschermt oudere migranten tegen ernstige eenzaamheid

Oudere migranten zijn vaker eenzaam dan hun Nederlandse leeftijdsgenoten. Er is nog maar weinig bekend over de specifieke oorzaken hiervan, noch wat er kan worden gedaan om zich te wapenen tegen ernstige eenzaamheid. Reden voor de Vrije Universiteit en het NIDI om een nieuw onderzoek te starten. De eerste resultaten laten zien dat Turkse en Marokkaanse oudere migranten minder sterk eenzaam zijn wanneer zij zich verbonden voelen met de Nederlandse samenleving of met hun eigen etnische groep.

Het aantal niet-westerse allochtone ouderen stijgt en groeit verhoudingsgewijs sneller dan het aantal autochtone ouderen. In 2000 telde Nederland ruim 92 duizend 55-plussers van niet-westerse herkomst, in 2015 is dit aantal 253 duizend. De Surinamers met 70 duizend 55-plussers vormen de grootste groep, gevolgd door 43 duizend Turken en 41 duizend Marokkanen. Van alle 55-plussers behoort op dit moment 4,9 procent tot een van de niet-westerse herkomstgroepen. Zolang terugkeer naar het herkomstland geen hoge vlucht neemt, en daar zijn geen aanwijzingen voor, zal het aantal niet-westerse allochtone ouderen in de komende 15 jaar verdubbelen en in 2045 meer dan verdrievoudigd zijn tot ruim 870 duizend, 15,1 procent van de totale ouderenbevolking.

Verhoogde kans op eenzaamheid

Ouderen met een migratieachtergrond zijn extra kwetsbaar voor eenzaamheid. Dit blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek van Uysal e.a. (2015) onder zelfstandig wonende 55-plussers van Nederlandse, Surinaamse, Turkse en Marokkaanse afkomst. Terwijl 38 procent van de autochtone ouderen eenzaamheid rapporteerde, gaf 47 procent van de Surinaamse, 55 procent van de Marokkaanse en maar liefst 67 procent van de Turkse ouderen aan eenzaam te zijn. Een verhoogde kans op eenzaamheidsgevoelens onder de ouderen met een migratieverleden is ook zichtbaar in de meest recente dataverzameling, uit 2013-2014, van de Longitudinal Aging Study Amsterdam (LASA). Van de 55-66 jarige Turkse en Marokkaanse LASA-respondenten is respectievelijk 54 en 58 procent eenzaam, tegenover 21 procent van de Nederlandse LASA-respondenten. Dat Turken en Marokkanen vaker eenzaam zijn dan Nederlanders is niet zo opmerkelijk gezien hun ongunstige positie bij bekende risicofactoren voor eenzaamheid, waaronder sociaaleconomische status en gezondheid.

Gevoelens van verbondenheid

Het gevaar van de focus op deze statistische gegevens is dat de migrantengroepen als geheel als sociaal kwetsbaar worden aangemerkt, en

dat er onvoldoende oog is voor diversiteit tussen en binnen de groepen. Een niet onbelangrijk aantal oudere migranten is immers succesvol in het verminderen of voorkomen van eenzaamheid. Naast risicofactoren zijn er ook beschermende factoren die tegenwicht bieden. In dit kader is onderzocht in hoeverre verbondenheid met de Nederlandse samenleving en/of de eigen etnische groep de kans op ernstige eenzaamheid verkleint.

Op basis van verschillende LASA-indicatoren zijn vijf groepen onderscheiden. Er is één groep – de geassimileerden – die hoog scoort op een gevoel van verbondenheid met de Nederlandse samenleving en één groep – de gesegregeerden – die vooral binding voelt met de eigen groep. Een andere groep – de geïntegreerden – scoort relatief hoog op beide assen. De twee overige groepen – de gemarginaliseerden en degenen tussen gemarginaliseerden en gesegregeerden in – voelen zich ten opzichte van de andere groepen noch sterk met de Nederlandse samenleving noch sterk met de eigen groep verbonden. Het zijn deze Turkse en Marokkaanse ouderen die significant eenzamer zijn. Een gevoel van verbondenheid met een gemeenschap biedt dus enige bescherming tegen eenzaamheid. Interventies zouden zich kunnen richten op het tegengaan van marginalisering. De nadruk hoeft hier niet te liggen op integratie in de ontvangende samenleving; verbondenheid met de eigen groep werkt net zo goed tegen ernstige eenzaamheid.

Tineke Fokkema, NIDI,

e-mail: fokkema@nidi.nl

Jolien Klok, Vrije Universiteit Amsterdam,

e-mail: jolien.klok@vu.nl

LITERATUUR:

- Uysal-Bozkir, Ö., T. Fokkema, J.L. MacNeil-Vroomen, T.G. van Tilburg en S.E. de Rooij (2015), Translation and validation of the De Jong Gierveld loneliness scale among older migrants living in the Netherlands. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, pp. 1-9.

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

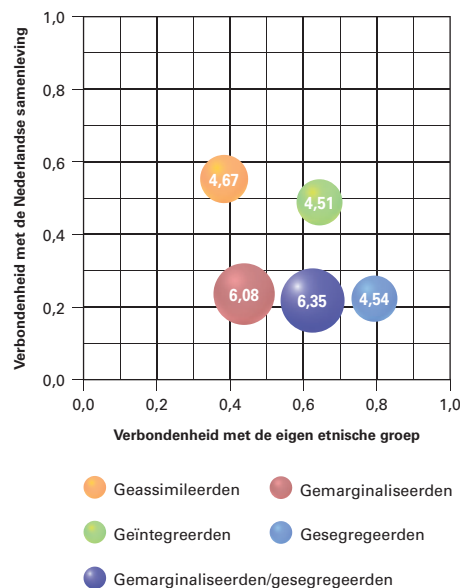
Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen met bronvermelding wordt op prijs gesteld. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Nico van Nimwegen, hoofdredacteur Ingrid Esveldt, eindredacteur Harry van Dalen, redacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Fanny Janssen (RUG), redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	demos.nidi.nl / www.nidi.nl
Abonnementen	gratis
Basisontwerp	Harmine Louwé
Druk	www.up-score.nl

Mate van eenzaamheid* onder vijf groepen Turkse en Marokkaanse ouderen in Nederland naar de mate van verbondenheid met de eigen etnische groep en verbondenheid met de Nederlandse samenleving, 2013-2014

* Mate van eenzaamheid op een schaal van 0 (niet eenzaam) tot 11 (zeer eenzaam)

Bron: LASA Migrantensample.